

ALANYA'DA YERLEŞME ADLARININ ÖZELLİKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Süha KOCAKUŐAK

ABSTRACT

Alanya is located in the Mediterranean geographical region within the boundries of the province of Antalya and east of the bay which gulf the same name. The rich historical heritage and geographical features of the region as well as cultural and folkloric characteristics have affected toponymy favorably. In this study, the interactions of human and nature in Alanya and their environment are explored and the outcome is based on the fundamentals of physical and human geography. It is possible to observe place-names around Alanya and Tauros mountains and it can be said that this area is a laboratory for toponymy.

GİRİŐ

Alanya Akdeniz Coğrafi Bölgemizde, Antalya ili sınırları içinde ve aynı adı taşıyan Körfezin doğusunda yer almaktadır. Güneyi denize açık bir yarımada ve bunun hemen gerisindeki kıyı ovası üzerinde gelişmiş olan kentin, kuzeyinde kıyı ovasından itibaren birdenbire yükselen Toroslar bulunur.

Bir yarımada ve özellikle kıyı ovası üzerinde gelişmiş olan Akdeniz kıyılarımızdaki önemli yerleşmelerimizden olan Alanya: tarihi, coğrafyası, sosyal ve kültürel özellikleriyle incelenmeye değer bir yapı gösterir. Alanya hakkında şimdiye kadar yapılan bilimsel araştırmalar, buradaki kültürel yapının özelliklerini uzun zamandır koruduğunu ortaya koymuştur. Günümüz Alanya'sında gerek dil yapısının, gerek folklorik özelliklerinin, gerekse kültürel özelliklerin uzun yıllar boyunca değişmeyerek bugüne kadar ulaşabilmesinde kanımızca coğrafi faktörlerin de önemli bir takım rolü olmuştur.

Fiziki koşulların elverişli olması nedeniyle uzun yıllardır iskân alanı olarak tercih edilen Alanya'da en eski iskânın tarihi M.Ö. ki dönemlere kadar inmektedir. Tarihin çeşitli dönemlerinde de önemli bir merkez olan kentin sırasıyla Kilikyalılar, Lidyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyeti altında kaldığı bilinmektedir. Alanya'nın iskân tarihindeki bu renklilik, onun halen Akdeniz'in önemli yerleşmelerinden biri olmasını sağlamıştır.

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde görüleceği gibi, Alanya'daki yerleşme adlarını incelerken bazı gruplamalar yapmış bulunmaktayız. Bunlar içerisinde göreceğimiz gibi coğrafya ile ilişkili yerleşme adları önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanında tarihi olgulardan, aile adlarından, soy özelliklerinden, yöresel temennilerden esinlenerek verilmiş pek çok yerleşme adı da bulunmaktadır. Bunları ayrı ayrı gruplar halinde belirlemiş bulunuyoruz. Ancak toponimi ile ilgili çalışmalara yorum getirmek pek çok bilim dalı ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle konumuz gereği sadece coğrafya ile ilişkili olan yerleşme adlarına yorum getirmiş bulunuyoruz.

ALANYA KENTİNİN ESKİ İSİMLERİ

Güçlü bir yerleşme evrimi geçirmiş olan Alanya; M.Ö. ki dönemlerden günümüze kadar farklı isimler almıştır. Bunlardan özellikle en eski olanlarında coğrafi özellikleri de görmek mümkündür. Nitekim tarihi kaynaklarda kente verilen ilk isimler Latince, Yunanca kökenli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo: 1. Alanya'nın Eski İsimlerinin Tahlihi¹.

LATİNCE	İNGİLİZCE	TÜRKÇE
Coracesyunum.....		Gökkarga
Corax.....	Raven.....	Karga
Caesius.....	Bluishgray.....	Gök (mavisi-grisi)
Kalonoros.....		Güzeldağ
Kalon.....	Beautiful.....	Güzel
Ornus.....	Wild mountain.....	Hükmedilmemiş dağ, Vahşi dağ

¹ Latince Kaynak: A Latin Dictionary, Charlton T. Lewis And Charles Short, Oxford. At the Clarendon Press, 1962, page: 271 and 1280.

Günümüz Alanya'sının tespit edilen ilk ismi Coracesy-num'dur. Bu ismin Tablo: 1'de Türkçe'deki anlamının "Gökkarga" olduğunu görürüz (Tablo: 1). Nitekim bu ismi İbrahim Hakkı Konyalı'da aynı şekilde zikretmiştir². Bizim burada coğrafi yönden dikkatimizi çeken husus; kente daha o dönemlerde, içinde coğrafya ile ilgili bir kavram olan "Gök" kelimesinin de bulunduğu "Gökkarga" adının verilmesidir. Fotoğraf: 1'de Alanya'nın batıdan çekilmiş bir hava fotoğrafı, Şekil: 1'de ise uçan bir kuş görülmektedir. Kanımızca bunların her ikisi arasında bir benzerlik bulunmaktadır. Nitekim kıyı çizgisine dikkat ettiğimizde; yarımada'nın bütünüyle kuşun baş kısmına, yarımada'nın ucundaki kayalık burnun kuşun

Fotoğraf: 1

Şekil: 1

gagasına, uçan bir kuşun kanatlarının açılımının da yarımadanın iki tarafında uzanan kıyı çizgisine karşılık geldiği görülür. Bu düşüncemizde, karşımıza şu konu bir soru işareti olarak çıkmıştır. Bu da, o dönemin insanının nasıl bizim hava fotoğrafında gördüğümüz şekli görmüş olduğudur. Ancak Alanya çevresinin morfografyasına dikkat ettiğimizde, kıyı ovasını takiben oldukça keskin bir profille dağlık-tepelik alanın (Torosların) yükseldiği görülür ve yükseklik kısa mesafelerde 2000 m. nin üzerlerine ulaşmaktadır. İşte o dönemin insanı Coracesyunum ismini, bu dağlık ünitadaki yüksek zirvelerden kenti görerek vermiş olmalıdır. Bu görünümü sadece kentin batısındaki yüksek noktalardan elde etmenin mümkün

olduğu düşünürse; eski dönemlerde Coracesyunum'un Torosların bu kesiminden Anadolu'nun iç kesimleri ile bağlantılı olduğu kanaatine varılabilir.

Ne ilginçtir ki, Alanya'ya M.Ö. ki dönemlerde verilen diğer bir isim yine coğrafya ile ilişkilidir. Kentin bu diğer adı yine Latince kökenli olan Kalonoros'dur (Tablo: 1). Bu kelimenin günümüzdeki anlamı "Hükmedilememiş Güzellikteki Dağ" veya "Vahşi Dağ"dır. Nitekim Konyalı'da Alanya kitabında benzeri bir ifadeyi kullanmıştır³. Burada yine dikkatimizi çeken husus kentin bu adının da içinde "Dağ" kelimesinin olması, yani coğrafya ile ilişkili olmasıdır. Kanımızca burada dağ olarak işaret edilen yer; denizden itibaren hızla yükselerek 212 m. ye ulaşan yarımadadır. Savunma gereksiniminin, stratejik konumun önemli olduğu dönemlerde bu dağ sarp yamaçları ile kolay kolay istila edilemeyecek bir konuma sahiptir ve kente bunun için Kalonoros (Hükmedilememiş dağ, Vahşi dağ) adı verilmiştir.

Günümüze doğru geldiğine kente verilen ve günümüzedekine en yakın anlamı taşıyan diğer isim "Alâiye"dir. 12. yy.lın hemen başlarında Kalonoros'u harap bir şekilde alan Selçuklu Sultanı Alaüddin Keykubad onu kalesi, hanları, hamamları, medreseleri, camileri, yol ve sokakları ile yeniden imar etmiştir. Keykubad özene bezene yeniden imar ettiği bu yerleşmeye öylesine büyük bir önem vererek, kendi adına izafeten Alâiye adını vermiştir. Böylelikle Selçuklular'dan Osmanlılar'a ve hatta Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar "Alâiye" adı korunmuştur.

Cumhuriyet Döneminde ise; Atatürk'ün 1933 yılında Gülcemal gemisi ile çıktığı bir Akdeniz gezisi sırasında, Alâiye'den gemiye çekilen bir telgrafta Alâiye ismi, mors alfabesinde yanlışlıkla Alanya olarak çıkar. Atatürk telgrafa bakıp "Alâiye'yi bana Alanya mı yaptıracaksınız? Aslında bu isim de çok güzel, bundan sonra Alanya olsun" der⁴. Daha sonrada 18 Şubat 1935 tarihinde Alanya'yı ziyaret eder.

ALANYA KENTİNDE MAHALLE ADLARI

Alanya'daki yerleşme adları içinde mahallelere verilen adların da çalışmamızda ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bu itibarla

3 a.g.e. sayfa: 30.

4 Haşim Yetkin, Düünden Bugüne Alanya, sayfa: 40.

sadece günümüzdeki mahalle adlarına değil Cumhuriyet öncesi dönemdeki mahalle adlarına da değinme gereksinimi duymaktayız.

Kanuni Devrine ait 1530 Tarihli İlyazıcı Defterlerindeki kayıtlara göre Alâiye'de 3 mahalle bulunmaktadır, bunlar: Kale mahallesi, Sath-ı Mail, Taşpazarı Mahallesi'dir⁵. Bunlardan Kale mahallesi; günümüz Alanya Kalesinin sınırları içinde kalıp, yaklaşık olarak Hisariçi mahallesinin şimdiki konumuna karşılık gelmektedir. İkinci mahalle olan Sath-Mail; yarımadanın doğuya bakan yamaçlarındaki eğimli yüzeye, yani Tersane ve Kızılkule'nin arkasında uzanan yamaçlara karşılık gelmektedir. Üçüncü mahalle olan Taşpazarı mahallesi ise; yaklaşık olarak şimdiki çarşı mahallesinin sınırlarının güneyde kalan kesimine karşılık gelmektedir. Taşpazarı mahallesinin adına uygun olarak, Osmanlı Döneminde de kentin çarşı-pazar yeri olma görevini yüklediği muhakkaktır.

Günümüzün Alanya'sında ise 13 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin gerek gelişimleri ve gerekse adları, bir yandan kentin geçirmiş olduğu zengin tarihi geçmişe ve dinamiğe, diğer yandan fiziki coğrafya koşullarına, bir diğer yandan da kentleşme ve turizm gibi birbiriyle iç içe olgulara bağlıdır. Aşağıdaki Tablo'da Alanya'da Mahalle Adları görülmektedir.

Tablo: 2. Alanya'da Mahalle Adları.

1. Bektaş Mahallesi	6. Hisariçi Mahallesi	11. Şekerhane Mahallesi
2. Çarşı Mahallesi	7. Kadıpaşa Mahallesi	12. Tepe Mahallesi
3. Güllerınarı Mahallesi	8. Küçük Hasbahçe Mahallesi	13. Tophane Mahallesi
4. Hacet Mahallesi	9. Saray Mahallesi	
5. Hasbahçe Mahallesi	10. Sugözü Mahallesi	

Görüldüğü gibi mahallelerin adlarının bir kısmında coğrafi özellikleri görmek mümkündür. Örneğin Tepe mahallesi konum iti-

5 İbrahim Hakkı Konyalı, Alanya, sayfa: 246.

6 Sath-ı Mail: Günümüz Türkçesinde eğimli yüzey anlamına gelmektedir. Bakınız, Mustafa Nihat Özön, Osmanlıca Türkçe Sözlük, sayfa: 606 ve 899.

barıyla Alanya kıyı ovası gerisindeki tepelik alanda kurulmuş bir mahalledir. Güllerpınarı ve Sugözü mahallerininin adlarında ise su ile ilgili ortak özellikleri görmek mümkündür. Bu mahallelerin her ikisi de gerek yeraltı suyunun ve gerekse kaynakların görüldüğü yerlerde kurulmaları dikkat çekicidir. Diğer bir mahalle Bektaş mahallesinin adının başlangıçta tarihi-sosyal olgulardan kaynaklandığı düşünülrse de, bu mahallenin adında yine coğrafi kavramların etkisinin hakim olduğunu söyleyebiliriz. Gerek bu mahallenin Cumhuriyet sonrasında kurulmuş olması ve gerekse "Bek" sözcüğünün Türkçede sağlam anlamında kullanılmış olması ona coğrafi bir özellik kazandırmaktadır⁷. Nitekim Bektaş mahallesinin, dağınık malzemelerden oluşan kıyı ovasının gerisindeki oldukça sağlam (Bek) yapı gösteren Permo-Karbon kristalin kalkerler üzerinde kurulmuş olması bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Hasbahçe ve Küçük Hasbahçe mahallelerinin adlarında yine ortak özelliklerin bulunduğunu söyleyebiliriz. Buralar kentteki yoğun yapılaşmadan önce kıyı ovası üzerindeki verimli tarım alanları üzerinde kurulmuş mahallelerdir. Kadıpaşa, Saray, Hisarçı, Tophane, Şekerhane, Hacet mahallelerinin oluşturduğu grubun adlarının ise, bunların geçmiş dönemlerde üstlendikleri tarihi, sosyal olgularla ilgili oldukları kanaatindeyiz. Çarşı mahallesinin karşısı ise görüldüğü gibi Osmanlı Döneminde de vardır ve bu mahalle halen kentin çarşı fonksiyonunu yerine getirmektedir.

ALANYA KIRSAL KESİMİNDEKİ YERLEŞME ADLARININ ÖZELLİKLERİ

Alanya'nın kırsal kesimindeki yerleşme adları incelenirken hem köyler, hem de bu köylerin mahalleleri ele alınmıştır. Kayıtlara göre Alanya'nın Merkez ve Demirtaş bucağına bağlı 71 köy bulunmaktadır⁸. Bu köylerin toplam olarak 180 adet mahallesi bulunmaktadır. Buna göre Alanya'nın kırsal kesiminde mahalleler ve köylerin birlikte oluşturduğu yerleşme sayısı ise 251 dir. Şüphesiz ki Alanya'nın kırsal kesimdeki yerleşme adları verilirken tarihi olguların, fiziki ve beşeri özelliklerin, sosyal, kültürel, folklorik yapının etkilerini bir arada görmek mümkündür. Aşağıdaki tabloda Alanya kırsal kesimindeki köylerin ve bunların mahallelerinin adları görülmektedir.

⁷ Bakınız, Okyanus Ansiklopedik Sözlük, Cilt: 1, sayfa: 268.

⁸ İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün en son kayıtlarından alınmıştır.

Tablo: 3. Alanya Kırsal Kesimindeki Köyler ve Mahallelerin Adları.

YERLEŞMENİN ADI	:	Akçatı
ESKİ ADI	:	Araplar
MAHALLESİ 1	:	Çıbıklı
MAHALLESİ 2	:	Günören
MAHALLESİ 3	:	Kansızlar
MAHALLESİ 4	:	Kökkerimler
MAHALLESİ 5	:	Pınardibi

YERLEŞMENİN ADI	:	Akdam
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Musakahyalar

YERLEŞMENİN ADI	:	Alacami
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	Asmaca
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Çatak
MAHALLESİ 2	:	Kubatlar

YERLEŞMENİN ADI	:	Avsallar
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Hacılar

YERLEŞMENİN ADI	:	Bademağacı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Avcılar
MAHALLESİ 2	:	Gaffarlar
MAHALLESİ 3	:	Solaklar

YERLEŞMENİN ADI	:	Basırlı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	Bıçakcı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Bük
MAHALLESİ 2	:	Değirmenönü

YERLEŞMENİN ADI	:	Bucak
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Pınarönü
MAHALLESİ 2	:	Suderesi

YERLEŞMENİN ADI	:	Cikçilli
ESKİ ADI	:	Cikçilli
MAHALLESİ 1	:	Karasaz

YERLEŞMENİN ADI	:	Çakallar
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Hacımehmetler
MAHALLESİ 2	:	Numanlar
MAHALLESİ 3	:	Üçeller

YERLEŞMENİN ADI	:	Çamyolu
ESKİ ADI	:	Kestel
MAHALLESİ 1	:	Beşçınar
MAHALLESİ 2	:	Bük
MAHALLESİ 3	:	Dimçayı
MAHALLESİ 4	:	Karapınar

YERLEŞMENİN ADI	:	Çıplaklı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	Değirmendere
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ	:	Bucakoluk

YERLEŞMENİN ADI : Dereköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Beceler
MAHALLESİ 2 : Belen
MAHALLESİ 3 : Çataloluk
MAHALLESİ 4 : Çukuryurt
MAHALLESİ 5 : Günören
MAHALLESİ 6 : Karaağaçlı
MAHALLESİ 7 : Kavaklısu
MAHALLESİ 8 : Kayabaşı
MAHALLESİ 9 : Kırbaçpınar
MAHALLESİ 10 : Kızılçukur
MAHALLESİ 11 : Pınarbaşı

YERLEŞMENİN ADI : Elikesik
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Akan
MAHALLESİ 2 : Karagedik
MAHALLESİ 3 : Kulular
MAHALLESİ 4 : Saçkesen

YERLEŞMENİN ADI : Gözüküçüklü
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Beyreli
MAHALLESİ 2 : Çendirli
MAHALLESİ 3 : Sinnebeleni

YERLEŞMENİN ADI : Gümüşkavak
ESKİ ADI : Karabeladan

MAHALLESİ 1 : Havutcu
MAHALLESİ 2 : Kavuncular
MAHALLESİ 3 : Kökoluk
MAHALLESİ 4 : Müdürler
MAHALLESİ 5 : Ustaahmetli
MAHALLESİ 6 : Yavaş

YERLEŞMENİN ADI : Hacımehmetli
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Bağderesi
MAHALLESİ 2 : Böcülüsü
MAHALLESİ 3 : Kadirkoyağı

YERLEŞMENİN ADI : Karaboynuzlar
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Eyüpler
MAHALLESİ 2 : Habibler

YERLEŞMENİN ADI : Karakocalı
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Kargıcak
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Asar
MAHALLESİ 2 : Dalkılıçlı
MAHALLESİ 3 : Deliahmetli
MAHALLESİ 4 : Emirler
MAHALLESİ 5 : Güzderesi
MAHALLESİ 6 : Karagedik
MAHALLESİ 7 : Kelleciler
MAHALLESİ 8 : Sinnebeleni

YERLEŞMENİN ADI : Kayabaşı
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Kızılcaşehir
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Ağzıkara
MAHALLESİ 2 : Yukarımahalle

YERLEŞMENİN ADI : Konaklı
ESKİ ADI : Talatiye

MAHALLESİ 1 : Kölüşlü
MAHALLESİ 2 : Mutluca

YERLEŞMENİN ADI : Kuzyaka
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Sulucak

YERLEŞMENİN ADI : Mahmutlar
ESKİ ADI : Mahmutseydi

MAHALLESİ 1 : Eskiköy
MAHALLESİ 2 : Düzkaya
MAHALLESİ 3 : Gökçen
MAHALLESİ 4 : Kuruçay
MAHALLESİ 5 : Üçirmak

YERLEŞMENİN ADI : Mahmutseydi
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Obaalacami
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Obaköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Aşağıoba
MAHALLESİ 2 : Babaoğlu
MAHALLESİ 3 : Çarşambalar
MAHALLESİ 4 : Gülevşen
MAHALLESİ 5 : Hacıbaba
MAHALLESİ 6 : Kadılar
MAHALLESİ 7 : Yukarıoba

YERLEŞMENİN ADI : Okurcalar
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : İnceahmetler
MAHALLESİ 2 : Köleler

YERLEŞMENİN ADI : Öteköy
ESKİ ADI : Dimöteköy

MAHALLESİ 1 : Çınar

YERLEŞMENİN ADI : Paşaköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Kuzuaka

YERLEŞMENİN ADI : Payallar
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Pancarlı

YERLEŞMENİN ADI : Saburlar
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Süleymanlar
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Ambarlar
MAHALLESİ 2 : Çamaşan
MAHALLESİ 3 : İnlice
MAHALLESİ 4 : Kurtlar
MAHALLESİ 5 : Yerlibelen

YERLEŞMENİN ADI : Taşbaşı
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Toslak
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Çaltı eşiği
MAHALLESİ 2 : Dutluk
MAHALLESİ 3 : Emişbeleni
MAHALLESİ 4 : Kabaklı
MAHALLESİ 5 : Karadağ
MAHALLESİ 6 : Kayabaşı
MAHALLESİ 7 : Ketenlik
MAHALLESİ 8 : Kızılca
MAHALLESİ 9 : Maldamı
MAHALLESİ 10 : Topalbükü
MAHALLESİ 11 : Uçanca

YERLEŞMENİN ADI : Tosmur
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Türkler
ESKİ ADI : Kürtler

MAHALLESİ 1 : Pancarlı
MAHALLESİ 2 : Bilaller
MAHALLESİ 3 : Yanıklar

YERLEŞMENİN ADI : Türктаş
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Eğriçinar
MAHALLESİ 2 : Kovallar
MAHALLESİ 3 : Pınarbaşı
MAHALLESİ 4 : Sazak
MAHALLESİ 5 : Taşbaşı

YERLEŞMENİN ADI : Uğurlu
ESKİ ADI : Kıvrasıl

MAHALLESİ 1 : Çakallar
MAHALLESİ 2 : Karagez

YERLEŞMENİN ADI : Ulugüney
ESKİ ADI : Alara

MAHALLESİ 1 : Esence
MAHALLESİ 2 : Köyiçi

YERLEŞMENİN ADI : Uzunöz
ESKİ ADI : Meddere

MAHALLESİ 1 : Kızıldam

YERLEŞMENİN ADI : Üzümlü
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Bahçeli

YERLEŞMENİN ADI : Yalçı
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : -

YERLEŞMENİN ADI : Yaylalı
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Akgün
MAHALLESİ 2 : Çolaklı
MAHALLESİ 3 : Dolubeleni
MAHALLESİ 4 : Yukarıköy

YERLEŞMENİN ADI : Yeniköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Asmaliseki
MAHALLESİ 2 : Dedeoyunan
MAHALLESİ 3 : Hacikerimli
MAHALLESİ 4 : Kayabaşı
MAHALLESİ 5 : Uşakpınar

YERLEŞMENİN ADI : Yeşilköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI : Belen
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Bahçedere
MAHALLESİ 2 : Beyreli
MAHALLESİ 3 : Çölemenli
MAHALLESİ 4 : Kızilkese

YERLEŞMENİN ADI : Aliefendi
ESKİ ADI :

MAHALLESİ 1 : Akçakaya
MAHALLESİ 2 : Kemerlibelen
MAHALLESİ 3 : Mazılık

YERLEŞMENİN ADI : Başköy
ESKİ ADI :

MAHALLESİ : -

YERLEŞMENİN ADI	:	Beldibibi
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	İnasar
MAHALLESİ 2	:	Köklüce

YERLEŞMENİN ADI	:	Çamlıca
ESKİ ADI	:	Kıllı
MAHALLESİ 1	:	Bademli
MAHALLESİ 2	:	Belenkılı
MAHALLESİ 3	:	Belenli
MAHALLESİ 4	:	Beslenği
MAHALLESİ 5	:	Çınarpınar
MAHALLESİ 6	:	Dereköy
MAHALLESİ 7	:	Eğrikaya
MAHALLESİ 8	:	Dödek
MAHALLESİ 9	:	Hacılar
MAHALLESİ 10	:	İncirlişinar
MAHALLESİ 11	:	Kandamış
MAHALLESİ 12	:	Kuşaksızlı
MAHALLESİ 13	:	Kuzladan
MAHALLESİ 14	:	Lortlar
MAHALLESİ 15	:	Mucuslar

YERLEŞMENİN ADI	:	Fakırcalı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Çırpat
MAHALLESİ 2	:	Hoburlar
MAHALLESİ 3	:	İsmahanlı
MAHALLESİ 4	:	Kaşlıoğlu
MAHALLESİ 5	:	Kuzladan

YERLEŞMENİN ADI	:	Hocalar
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Bahçeler
MAHALLESİ 2	:	Dikmen
MAHALLESİ 3	:	Tepealanı

YERLEŞMENİN ADI	:	İmamlı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	İshaklı
ESKİ ADI	:	İsaklı
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	İspatlı
ESKİ ADI	:	İsbatlı
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	Karapınar
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ	:	-

YERLEŞMENİN ADI	:	Keşefli
ESKİ ADI	:	Keşafli
MAHALLESİ 1	:	Fettahlar
MAHALLESİ 2	:	Subaşlar
MAHALLESİ 3	:	Tülübaşlar

YERLEŞMENİN ADI	:	Kocaoğlanlı
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Delikdeğirmen

YERLEŞMENİN ADI	:	Sapadere
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Apardı
MAHALLESİ 2	:	Bağlıca
MAHALLESİ 3	:	Boğaz değirmen
MAHALLESİ 4	:	Cinalı
MAHALLESİ 5	:	Hatıpli
MAHALLESİ 6	:	Nebiler

YERLEŞMENİN ADI	:	Seki
ESKİ ADI	:	
MAHALLESİ 1	:	Asar
MAHALLESİ 2	:	Karagedik

YERLEŞMENİN ADI	: Şehler
ESKİ ADI	: Şihlar
MAHALLESİ 1	: Arpaçlı
MAHALLESİ 2	: Atöldüğü
MAHALLESİ 3	: Delikdeğirmen
MAHALLESİ 4	: İmamlı
MAHALLESİ 5	: İmrahor
MAHALLESİ 6	: Karakese
MAHALLESİ 7	: Kaşhoğlu
YERLEŞMENİN ADI	: Tırlar
ESKİ ADI	:
MAHALLESİ	: -
YERLEŞMENİN ADI	: Uğrak
ESKİ ADI	: Yuları
MAHALLESİ 1	: Çanakçı
MAHALLESİ 2	: Eskiköy
MAHALLESİ 3	: Işıklı
YERLEŞMENİN ADI	: Yaylakonak
ESKİ ADI	: Döngeler
MAHALLESİ 1	: Düzalan
MAHALLESİ 2	: Döngeler
MAHALLESİ 3	: Maarif
YERLEŞMENİN ADI	: Yeşilöz
ESKİ ADI	: Domalan
MAHALLESİ	: -
YERLEŞMENİN ADI	: Saburlar
ESKİ ADI	:
MAHALLESİ	: -
YERLEŞMENİN ADI	: Soğukpınar
ESKİ ADI	:
MAHALLESİ	: -

Yukarıdaki yerleşme (köy ve mahalle) adlarını inceleyerek onları bütün (Toplam) olarak ele almış bulunuyoruz. Bu nedenle aşağıda vereceğimiz gerek yerleşme adları ve gerekse rakamlardaki oranlar hem köy hem de mahallelerin tamamına aittir. Alanya kırsal kesimindeki yerleşme adlarını özelliklerine göre bazı gruplara ayrılarak incelemekteyiz⁹ Buna göre:

1. ADLARINI TARİHİ OLGULARDAN VE AİLE SOY ÖZELLİKLERİNDEN ALAN YERLEŞMELER: Alacami, Kansızlar, Kökerimler, Musakahyalar, Kubatlar, Avsallar, Hacılar, Avcılar, Gafarlar, Solaklar, Basırlı, Bıçakçı, Cıkçilli, Hacımehmetler, Üçeller, Çıplaklı, Beceler, Elikesik, Kulular, Saçkesen, Beyreli, Çendirli,, Havutçu, Müdürler, Ustaahmetli, Yavaş, Hacımehmetli, Karaboyunlar, Eyüpler, Habibler, Karakocalı, Asar, Dalkılıçlı, Deliahmetli, Emirler, Kelleciler, Yukarı mahalle, Konaklı, Kölüslü, Mutluca, Mahmutlar, Eskiköy, Mahmutseydi, Obaalacami, Obaköy, Aşağıoba, Babaoğlu, Çarşambalar, Gülevşen, Hacıbaba, Kadılar, Yukarıoba, Okurcalar, İnceahmetler, Köleler, Öteköy, Paşaköy, Payallar, Saburlar, Süleymanlar, Ambarlar, Toslak, Maldamı, Tosmur, Türkler, Bilaller, Yanıklar, Kovallar, Sazak, Uğurlu, Köyiçi, Yalçı, Çolaklı, Yukarıköy, Yeniköy, Dedeoynatan, Hacıkerimler, Beyreli, Çölemenli, Aliefendi, Başköy, İnasar, Köklüce, Beslengi, Dödek, Hacılar, Kandamış, Kuşaksızlı, Lortlar, Mucuşlar, Çırpıt, Hoburlar, İsmahanlı, Kaşlıoğlu, Hocalar, İmamlı, İshaklı, İspatlı, Keşefli, Fetahlar, Tülübaşlar, Kocaoğlanlı, Delikdeğirmen, Apardı, Cinali, Hatipli, Nebiler, Asar, Şehler, Arpaçlı, Delikdeğirmen, İmamlı, İmrakor, Kaşlıoğlu, Tırılar, Uğrak, Eskiköy, Döngöle, Maarif, Saburlar, Ağzikara.

2. ADLARINI TOPOGRAFYA-MORFOGRAFYA-BAKI İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Günören, Çatak, Bucak, Bucakoluk, Belen, Çataloluk, Çukuryurt, Günören, Kızılçukur, Karagedik, Sinnebeleni, Kökoluk, Kadirkoyağı, Karagedik, Sinnebeleni, Kızılcaşehir, Kuzyaka, Gökçen, Kuzyaka, İnlice, Yerlibelen, Çaltıeşiği, Emişbeleni, Karadağ, Kızılca, Uçanca, Karagez, Ulugüney, Esence, Kızıldam, Yaylalı, Dolubeleni, Asmalıseki, Belen, Kızılkele, Kemerlibelen, Beldibi, Belenkıllı, Belenli, Kuzladan, Dikmen, Tepealanı, Boğazdeğirmen, Seki, Karagedik, Karakese, Çanakçı, Işıklı, Kuzladan, Yaylakonak, Düzalan.

3. ADLARINI SU İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Pınardibi, Değirmenönü, Pınarönü, Suderesi, Dimça-

⁹ Bazı yerleşme adları mükerrer olarak kullanılmıştır. Bu aynı adın değişik yerlere verilmesi ile ilgilidir.

yı, Karapınar, Değirmendere, Dereköy, Kavaklısu, Kırbaçpınar, Pınarbaşı, Akan, Gözüküçüklü, Bağderesi, Böcülüsu, Güzderesi, Sulucak, Kuruçay, Üçirmak, Pınarbaşı, Uzunöz, Uşakpınar, Bahçedere, Çınarpınar, Dereköy, İncirlişınar, Karapınar, Subaşılar, Sapa-dere, Yeşilöz, Soğukpınar.

4. ADLARINI BİTKİ İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Çıbıklı, Asmaca, Bademağacı, Bük, Karasaz, Numanlar, Çamyolu, Beşçınar, Bük, Karaağaçlı, Gümüşkavak, Kavuncular, Kargıcak, Çınar, Pancarlı, Çamaşan, Dutluk, Kabaklı, Ketenlik, Topalbükü, Pancarlı, Eğriçınar, Üzümlü, Bahçeli, Mazılık, Çamlıca, Bademli, Fakırçalı, Bahçeler, Bağlıca.

5. ADLARINI TAŞ İLE İLGİLİ ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Kayabaşı, Düzkaya, Kayabaşı, Taşbaşı, Kayabaşı, Türктаş, Taşbaşı, Kayabaşı, Akçakaya, Eğrikaya.

6. ADLARINI HAYVANLARLA İLGİLİ ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Çakallar, Kurtlar, Çakallar, Atöldüğü.

7. ADLARINI TEMENNİLERE DAYANAN ÖZELLİKLERDEN ALAN YERLEŞMELER: Akçatı, Akdam, Akgün.

Aşağıdaki Tabloda ve Alanya kırsal kesimindeki yerleşme adlarının özelliklerine göre oluşturduğu gruplar görülmektedir.

Tablo: 4. Alanya Kırsal Kesimindeki Yerleşme Adlarının Oluşturduğu Grupların Sayı ve Oranları.

GRUBU	BU GRUPDAKİ YERADI SAYISI	ORANI
1. Adlarını Tarihi Olgulardan ve Aile, Soy Özelliklerinden Alan Yerleşmeler	121	%48.20
2. Adlarını Topografya-Morfografya-Bakı Özelliklerinden Alan Yerleşmeler	51	%20.31
3. Adlarını Su ile İlgili Özelliklerden Alan Yerleşmeler	31	%12.35
4. Adlarını Bitki ile İlgili Özelliklerden Alan Yerleşmeler	31	%12.35
5. Adlarını Taş ile İlgili Özelliklerden Alan Yerleşmeler	10	% 3.99
6. Adlarını Hayvanlarla İlgili Özelliklerden Alan Yerleşmeler	4	% 1.60
7. Adlarını Temennilere Dayanan Özelliklerden Alan Yerleşmeler	3	% 1.20

Görüldüğü gibi Alanya'nın kırsal kesiminde yerleşme adlarının bir kısmı tarihi olgulardan ve aile, soy adlarından gelmektedir (% 48.20) Bunun dışında kalanlar ise % 51.8'lik bir oran kapsamaktadır. Ancak dikkatimizi çeken husus, bu oran içinde bütünüyle coğrafi terimlere dayanan yerleşme adları oldukça fazla olmasıdır. Örneğin bunlardan topografya-morfografya-bakı ile ilgili olanların sayısı 61, su ile ilgili olanların sayısı 31, bitki ile ilgili olanların sayısı yine 31 dir. Bu durum, Alanya ve çevresinde yaşayan insanların doğa ile ne kadar fazla iç içe yaşadığının göstergesidir. Yörede yerleşme isimleri verilirken bir yandan tarihi olgular ve soy özellikleri korunurken diğer yandan da coğrafi öğeler tercih edilmiştir. Dikkatimizi çeken bir husus da coğrafya ile ilgili yerleşme isimleri verilirken bunların uzun süre varlığını koruyabilecek isimler olmasına dikkat edilmiştir. Örneğin topografya-morfografya-bakı ile ilgili adların fazlalığı bunların (yerçekillerinin) yüzyıllardır silinmeyecek kendisini koruyabilme özelliği göstermesidir. Böylelikle isim de kaybolmayarak yüzyıllardır kendisini koruyabilmektedir. Yöre insanı yine coğrafya ile ilişkili ad verirken su ve bitki ile ilgili olanları fazla kullanmıştır. Bunda da yine verdiği adı uzun süre yaşatma arzusu vardır. Çünkü su yerleşik bir isimdir, kolay kolay kaybolmaz. Dere ya da bir pınar kurusa bile onun izi kalır ve verilen ad uzun süre yaşar. Bitki isimleri içinde ise özellikle çınarla ilgili olanlar fazla kullanılmıştır. Çünkü çınar uzun ömürlü, asırlık bir ağaçtır ve kendisi ile ilgili verilen isim de uzun süre yaşar.

SONUÇ

Toponimi ile ilgili çalışmalar pek çok bilim dalını ve onların yan kollarını ilgilendirmektedir. Ülkemiz gibi güçlü bir tarihi, sosyal kültürel geçmişe ve renkli bir coğrafyaya sahip olan yerlerde bu tür çalışmalarının önemi daha fazladır. Çünkü yer adları ve yerleşme adları günümüzün insanının beşeri özelliklerini, günümüzün coğrafi koşullarını geçmişten yararlanarak açıklamaktadır.

Günümüzde doğal çevre giderek değişmekte, tahrip olmaktadır. Bu nedenle her geçen gün doğal çevre ile ilgili çalışmalar artmaktadır. Doğal çevrenin değişmesinde, doğa ile insan arasındaki etkileşimin büyük önemi vardır. Birbiri ile iç içe yaşayan doğal çevre ile insan ilişkilerini çözmenin pek çok tarihi, sosyal kültürel, coğrafi olgulara da ışık tutacağı muhakkaktır. Böylelikle toponimi çalışmalarının önemi giderek artmaktadır. Yukarıda görüldüğü gibi Alanya ve çevresindeki yerleşme adlarının önemli bir kısmı tarihi

olgulardan ve aile, soy özelliklerinden esinlenerek verilmiştir. Bu durumu açığa kavuşturmak tarihi değere sahip pek çok olaya ışık tutmaktadır. Örneğin aile ve soy isimlerine yönelik pek çok yerleşme adı olması bize geçmişteki nüfusun dinamiği hakkında bilgi vermektedir. Yörede coğrafya ile ilişkili yerleşme adlarının fazla olması insanın doğal çevre ile olan güçlü bağlılığının bir ürünüdür.

BİBLİYOGRAFYA

- Blumenthal, M.** 1951. *Batı Toroslarda Alanya Ard Ülkesinde Jeolojik Araştırmalar*. MT.A.E. Yay. Seri D, No. 5, Ankara.
- Evliya Çelebi Seyahatnamesi.** *Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672)*. IX. Cilt, Devlet Basımevi, İstanbul 1935.
- Hacıhamdioğlu, T.** 1984. *Alanya Folkloru*. Yıl: 3, S: 3, Bayrak Yayıncılık, İstanbul.
- Konyalı, İ.H.** 1946. *Alanya (Alâiyye)*. Ayaydın Basımevi, İstanbul.
- Lewis, C.T. and Short, C.** 1962. *A Latin Dictionary*. At The Clarendon Press, Oxford.
- Lloyd, S.-Rice, S.** 1964. *Alanya (Alaiyya)*. Türk Tarih Kurumu Yayınları IV. Seri-No. 6, Ankara.
- Özön, M.N.** 1983. *Küçük Osmanlıca Türkçe Sözlük*. İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul.
- Sür, A.** 1977. *Alanya'nın İklimi*. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay. No: 270, Ankara.
- Yetkin, H.** *Dünden Bugüne Alanya*.
- , *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*. Cilt: 1, Pars Yayınları, 1972, İstanbul.
- , (1980), *Alanya İmar Planı Analitik Etüdüleri*. İller Bankası, Şehircilik-Mimarlık Bürosu, Ankara.
- İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Gn. Md. Kayıtları.